

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE**

06 iunie 2023

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Guzun Ion,

Judecători – Talpă Boris, Eremciuc Ghenadie, Daguța Sergiu, Malanciuc Ion

a judecat, fără citarea părților, în baza materialelor dosarului, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura UTA Găgăuzia, oficiul Central, Sîrbu Lilia, împotriva deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 11 octombrie 2022, în cauza penală în privința lui

Cătană Ion XXXXX, născut la xxxx, originar
și domiciliat în r-nul xxx, s. xxxx.

Termenul examinării cauzei:

Prima instanță: 27.12.2022 – 15.02.2022;

Instanța de apel: 11.05.2022 – 11.10.2022;

Instanța de recurs: 13.01.2023 – 06.06.2023.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 15 februarie 2022, a fost încetat procesul penal de învinuire a lui Cătană Ion în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 30, 186 alin. (2) lit. c), d) Cod penal, în temeiul art. 1 și art. 2 al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, în vigoare la 31 decembrie 2021.

2. Pentru a se pronunța în cauza dată, în sensul enunțat, prima instanță a constatat că, Cătană Ion, în perioada de timp cuprinsă de la 07 mai 2021 până la 09 mai 2021, aflându-se în s. XXXX, r-nul Leova, având scopul sustragerii bunurilor altei persoane a pătruns de mai multe ori în ocolul din gospodăria lui Constantinescu Ion situată în s. XXXX, r-nul Leova, unde se păstrau diferite obiecte metalice, de unde a sustras un uluc din metal cu dimensiuni de 7 m, lungime estimată la suma de 3000 lei, două uși de metal de la automobil de model „GAZ” estimate la suma de 1000 lei, o ușă de la automobilul de model „VAZ 2106” estimată la suma de 500 lei, jumătate de ataș de la motocicletă de model MT estimat la suma de 500 lei și un vas de metal cu volumul de 40 litri estimat la suma de 50 lei, astfel cauzându-i proprietarului Constantinescu Ion un prejudiciu material considerabil în sumă totală de 5 050 lei.

Potrivit textului sentinței, inculpatul a înaintat în cadrul ședinței de

judecată, conform art. 364¹ Cod de procedură penală, cerere în formă de înscris autentic de recunoaștere în totalitate a faptelor indicate în rechizitoriu, pe care le cunoaște și asupra cărora nu are obiecții, solicitând examinarea în baza probelor administrate în faza de urmărire penală și nu solicită administrarea de noi probe.

Prima instanță a constatat vinovăția inculpatului Cătană Ion în baza art. 30, 186 alin. (2) lit. c), d) Cod penal, după semnele calificative: *furtul, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșită prin pătrundere în alt loc pentru depozitare, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.*

Totodată, prima instanță a considerat necesar de a admite cererea inculpatului privind încetarea procesului penal în baza actului de amnistie.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procurorul în Procuratura raionului Leova, Gribincea Vadim, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care a-l recunoaște pe Cătană Ion vinovat în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 30, 186 alin. (2) lit. c), d) Cod penal, ținând cont de prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod procedură penală, să-i fie stabilită acestuia o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în mărime de 150 de ore și cu eliberarea de executare a pedepsei penale în legătură cu aplicarea în privința inculpatului a art. 2 al Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24.12.2021, în vigoare din 31.12.2021.

3.1 În conținutul cererii de apel depuse, procurorul a invocat că:

- prima instanță nu a ținut cont de solicitările părții acuzării;
- ignorând cazurile de adoptare a sentințelor de achitare, emiterea cărora poate avea loc chiar și în cazul solicitării aplicării amnistiei de către inculpat, constată că una din soluțiile, (de altfel unica) care poate fi adoptată la finalizarea examinării cauzei penale în cazul aplicării prevederilor Legii nr.243, o reprezintă sentință de condamnare, acest fapt fiind expres prevăzut la art.389 alin.(4) pct.2) Cod de procedură penală - cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul penal;
- aplicarea amnistiei cu emiterea unei hotărâri de încetare a procesului penal nu se regăsește în conținutul art. 391 Cod de procedură penală;
- soluția în speță propusă de instanța de judecată, de încetare a procesului penal în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 6), 350 alin. (1) și 332 alin. (5) Cod de procedură penală, nu este acceptabilă, or, acest fapt contravine normelor procesuale în vigoare.

4. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 11 octombrie 2022 a fost respins ca nefondat, apelul procurorului și menținută

sentința fără modificări.

4.1 În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a constatat că, Codul de procedură penală direct interzice numirea și examinarea cauzei pe fond, și mai ales emiterea sentinței de condamnare pe cauze, la care există temeiuri pentru încetarea procesului penal, inclusiv în baza actului de amnistie.

S-a menționat în decizie că consecințele apărute în urma aplicării amnistiei, înlătură răspunderea penală, pedeapsa, sau după caz, alte consecințe de condamnare, pentru acțiunile comise până la apariția actului de grațiere. Amnistia dispune de caracter mixt, bazându-se doar pe *in rem* (în privința anumitor infracțiuni) și *in persona* (în privința persoanelor, care întrunesc condițiile legii).

Instanța de apel a statuat că, prin înlăturarea răspunderii penale pe motivul survenirii amnistiei se înlătură și actul cu privire la amnistie (înlăturarea actului de învinuire înseamnă lipsa vreunei sentinței de condamnare), și respectiv obligația de a executa careva pedeapsă penală. În cazul, în care nu există condamnare publică, nu poate exista sentința de condamnare.

În decizie s-a mai menționat că, *„înlăturarea răspunderii penale nu se identifică cu înlăturarea pedepsei, dat fiind faptul, că prima presupune o scutire a persoanei, care a săvârșit o infracțiune, de obligația de a suporta sancțiunea prevăzută de norma de incriminare, iar a doua presupune scutirea persoanei de executarea pedepsei stabilite prin sentința de condamnare (adică, doar după recunoașterea vinovăției și stabilirea pedepsei).*

Deci, înlăturarea răspunderii poate fi efectuată doar prin încetarea procesului (este alogică înlăturarea răspunderii penale prin recunoașterea vinovăției și liberarea de executarea pedepsei, deoarece răspunderea penală a intervenit și a fost aplicată), iar înlăturarea pedepsei poate fi realizată doar prin sentință de condamnare (cu stabilirea pedepsei) cu liberare de executare a pedepsei.

...

Așadar, instanța de judecată poate dispune încetarea procesului (chiar și în cadrul ședinței preliminare) din motivul intervenirii amnistiei și această posibilitate nu contravine prezumției vinovăției, dacă persoana care a săvârșit o infracțiune, a cărei răspundere penală urmează să fie înlăturată, renunță la dreptul său de a-i fi dovedită vinovăția.

La caz, inculpatul poate renunța la acest drept prin depunerea cererii de aplicare a amnistiei (ceea ce a și fost realizat în cazul dat). Prin depunerea cererii de aplicare a amnistiei, inculpatul consimte aplicarea amnistiei prin încetarea procesului penal pe temei de nereabilitare.”

Instanța de apel nu a fost de acord cu argumentele procurorului, invocate de el în cererea de apel, ca temei pentru casarea sentinței atacate și

necesitate de a emite decizie, prin care inculpatul Catană Ion XXXX să fie recunoscut ca vinovat în comiterea infracțiunii incriminate, și să fie eliberat de pedeapsă în sensul art. 2 Legii cu privire la amnistie în legătură cu aniversarea a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova” nr. 243 din 24.12.2021.

Instanța de apel a reținut că, prin apelul depus și practica propusă, procurorul de fapt propune a criminaliza biografia unui număr mai mare de cetățeni, precum și a încărca instanțele judecătorești și procuratura cu lucru suplimentar, pe când legea în interesele inculpatului nu permite acest fapt.

S-a considerat că nu sunt bazate pe lege argumentele procurorului privind obligația instanței de judecată de a se expune asupra circumstanțelor, prevăzute la art. 389 Cod de procedură penală.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către procurorul în Procuratura UTA Găgăuzia, oficiul Central, Sîrbu Lilia, prin care invocând incidența *pct. 6*) a dispozițiilor alin. (1) art. 427 Cod de procedură penal, solicită admiterea recursului, casarea deciziei și dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

5.1 În motivarea recursului declarat, procurorul invocă argumente similare celor indicate anterior în apelul declarat, suplimentar menționând următoarele:

- decizia este ilegală, neîntemeiată și pasibilă casării, deoarece hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței;

- în cazul dat, soluția care putea fi adoptată la finalizarea examinării cauzei nominalizate, o reprezintă sentința de condamnare, acest fapt fiind expres prevăzut la art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală - cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 din Codul penal;

- instanța de fond a examinat cauza penală în procedura prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, corect a examinat probele, le-a apreciat și în partea descriptivă a sentinței a stabilit vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, însă în dispozitivul sentinței greșit a constatat că în cazul cercetat procesul penal urmează a fi încetat fără stabilirea vinovăției și pedepsei inculpatului, or amnistia poate fi aplicată doar după cercetarea tuturor probelor și stabilirea vinovăției persoanei în comiterea infracțiunii incriminate, în ordinea art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală.

6. Judecând recursul ordinar în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia că, recursul declarat urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit dispoziției art. 434 Cod de procedură penală, *judecând recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunța asupra tuturor motivelor invocate în recurs de titularul acestuia, or, instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.*

În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, *judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

În conformitate cu prevederile art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală instanța de recurs judecă cauza numai în limitele temeiurilor prevăzute de art. 427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnatului.

Prevederile art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală indică că, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept, comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.*

După cum rezultă din conținutul cererii de recurs declarat în speță, procurorul își întemeiază dezacordul cu decizia contestată pe temeiul pentru recurs prevăzut la **art. 427 alin. (1) pct. 6)** Cod de procedură penală, referindu-se la situațiile în care *hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.*

Totodată, instanța de recurs atestă că recurentul își exprimă dezacordul cu soluțiile instanțelor de fond de aplicare a prevederilor Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Verificând criticile expuse în recursul declarat de procuror, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit constată că acestea sânt întemeiate, or, s-a stabilit, că adoptând soluțiile enunțate, instanțele de fond nu au respectat procedura de aplicare a actului de amnistie prevăzută de normele Codului de procedură penală.

Colegiul menționează că la întocmirea unei hotărâri, instanța trebuie să îndeplinească cerințele art. 394 Cod de procedură penală și să soluționeze toate chestiunile prevăzute în art. 385 și art. 397 Cod de procedură penală.

Potrivit art. 384 alin. (3) Cod de procedură penală, *sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată, iar conținutul ei se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea.*

Totodată, potrivit art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, *decizia instanței de apel trebuie să cuprindă printre altele și motivele adoptării soluției date.*

La caz, prima instanță a emis sentința de încetare a procesului penal de învinuire a lui Cătană Ion în comiterea infracțiunii prevăzută de art. 30, 186 alin. (2) lit. c), d) Cod penal, în temeiul art. 1 și art. 2 al Legii nr.243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, în vigoare la 31 decembrie 2021, iar instanța de apel a menținut-o.

Analizând materialele cauzei penale, Colegiul penal lărgit constată că în ședința de judecată preliminară, inculpatul Cătană Ion personal, prin înscris autentic a depus o cerere, prin care a solicitat examinarea cauzei penale în procedura simplificată, prevăzute de art. 364¹ Cod de procedură penală și aplicarea în privința sa a prevederilor Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova (f.d. 119), ce a fost susținută de apărătorul său.

Admițând cererea inculpatului de examinare a cauzei penale în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, prima instanță a purces la cercetarea judecătorească, audiind în sensul dat inculpatul și cercetând materialele cauzei penale (f.d. 161-166).

Colegiul penal lărgit consideră necesar a puncta că soluțiile instanțelor de fond contravin normelor penale și celor de procedură penală precum și practicii judiciare constante, deoarece judecând cauza, instanțele eronat au dispus încetarea procesului penal în temeiul Legii nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

În corespundere cu art. 1 alin. (4) din Legea nr. 243 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, *aplicarea amnistiei față de persoanele inculpate se decide de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.* Art. 2 alin. (1) și (4) prescriu că, *procesele penale în privința infracțiunilor săvârșite până la adoptarea prezentei legi, pentru care Codul penal nr. 985/2002 prevede drept pedeapsă principală maximă o pedeapsă nu mai aspră decât pedeapsa cu închisoare pe un termen de 7 ani, încetează la faza de judecare a cauzei, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.* În privința persoanei care refuză încetarea procesului penal, conform alin. (1) din prezentul articol, instanța de judecată, la pronunțarea sentinței, poate hotărî încetarea procesului penal dacă, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată, inculpatul întrunește criteriile stabilite la art. 1 și nu cade sub incidența art. 6.

Colegiul penal lărgit reține că, consecutivitatea prescripțiilor din art. 1 alin. (1), 7 alin. (1) – (8), 2 alin. (4), 275 pct. 4), 285 alin. (2) și (7), 350 alin. (1), 332 alin. (1) și (5), 384 alin. (1), (3) și (4), 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394 alin. (1) pct. 1), 2) și 5), 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, atestă clar și concludent că *încetarea procesului penal în cazul amnistiei poate fi dispusă doar de prima instanță, și doar la faza ședinței preliminare*, când inculpatul consimte (art. 350 alin. (1), 332 alin. (1) Cod de procedură penală).

Ulterior însă, dat fiind că procedura continuă în mod obișnuit (art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală), prima instanță și instanța de apel (art. 413 al. (1), art. 415 al. (1) pct. 2), 419 Cod de procedură penală), *hotărăsc asupra învinuirii înaintate inculpatului și aplicarea actului de amnistie doar prin adoptarea sentinței sau deciziei de condamnare, când vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată, iar în dispozitiv - cu constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei* (art. 384, 389 alin. (1) și (4) pct. 2), 394, 395 Cod de procedură penală).

Colegiul penal lărgit atestă că, în corespundere cu art. 107 alin. (1) Cod penal, amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei, fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei.

Tot aici Colegiul menționează că, legiuitorul în prevederile art. 391 Cod de procedură penală (sentința de încetare a procesului penal), nu a statuat că, după ce procedura continuă în mod obișnuit și instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului, ea va adopta o sentință de încetare a procesului penal în cazul aplicării actului amnistiei, ca de altfel și al prescripției.

Or, aceste două cazuri de nereabilitare a persoanei, spre deosebire de celelalte situații similare, regăsite în art. 391 Cod de procedură penală, sunt soluționate, după faza ședinței preliminare (art. 332 alin. (5), 384 Cod de procedură penală), doar în cadrul adoptării unei sentințe sau deciziei (instanței de apel) de condamnare, în virtutea esenței sale procedurale și a specificului de a hotărî asupra învinuirii formulate inculpatului în condițiile prescrise la art. 389, 394 alin. (1) și (2) și 395 Cod de procedură penală, spre deosebire de cele prevăzute în art. 394 alin. (4) și 396 Cod de procedură penală, adică cele proprii unei sentințe de încetare.

Mai mult, prevederile de drept enunțate nu sunt declarate neconstituționale și nici nu contravin reglementărilor internaționale, pentru a fi exceptate și omise, deci urmează a fi aplicate întocmai (art. 1 alin. (1), art. 7 alin. (1) – (8) Cod de procedură penală).

Astfel, Colegiul penal lărgit constată că, deși cererea inculpatului de aplicare a actului de amnistie în privința sa a fost depusă în cadrul ședinței preliminare, prima instanță judecând cauza penală în baza probelor administrate în faza de urmărire penală (f.d. 125-129), urma a adopta și pronunța o hotărâre în conformitate cu prevederile art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală, potrivit cărora se adoptă o sentință de condamnare cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei în cazul amnistiei conform art. 107 Cod penal, deoarece adoptarea unei sentințe de încetare a procesului penal conform art. 391 Cod de procedură penală, este posibilă doar la faza punerii pe rol a cauzei (art. 345 Cod de procedură penală coroborat cu art. 350 Cod de procedură penală), în celelalte cazuri, hotărârea se adoptă în baza art. 389-390 Cod de procedură penală.

Colegiul penal lărgit consideră întemeiate criticile recurentului, precum că, *instanța de fond a examinat cauza penală în procedura prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, corect a examinat probele, le-a apreciat și în partea descriptivă a sentinței a stabilit vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, însă în dispozitivul sentinței greșit a constatat că în cazul cercetat procesul penal urmează a fi încetat fără stabilirea vinovăției și pedepsei inculpatului, or amnistia poate fi aplicată doar după cercetarea tuturor probelor și stabilirea vinovăției persoanei în comiterea infracțiunii incriminate, în ordinea art. 389 alin. (4) pct. 2) Cod de procedură penală.*

Colegiul penal este de acord cu afirmația din decizie, precum că *încetarea procesului penal în faza judecării cauzei în prima instanță constituie o soluție, determinată de inoportunitatea atingerii scopului procesului penal, de regulă, fără a se pronunța asupra vinovăției sau nevinovăției inculpatului.*

Însă în cauză penală în privința lui Cătană Ion, prima instanță a descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, indicând locul, timpul, modul săvârșirii ei de către Cătană Ion, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, a încadrat juridic acțiunile inculpatului, a descris probele, toate fiind părți componente ale unei sentințe de condamnare (art. 394 alin. (1) Cod penal).

Deci, instanța de apel nu a respectat prescripțiile nominalizate supra și nu a reacționat în modul prevăzut de lege cu referire la erorile de drept comise de instanța de fond, repetându-le întocmai, nu a desființat sentința și nu a rejudecat cauza potrivit regulilor generale, întru elucidarea împrejurărilor neconstatate de prima instanță în condițiile legii, menținând o sentința neîntemeiată legal.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de

recurs, se impune soluția admitterii recursului ordinar declarat, casării totale a deciziei și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

7. La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia: să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale asupra motivelor esențiale invocate în cererile de apel, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, precum și de practica relevantă a CtEDO, și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu articolele 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura UTA Găgăuzia, oficiul Central, Sîrbu Lilia, casează total decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 11 octombrie 2022, în cauza penală în privința lui *Cătană Ion XXXX* și dispune rejudecarea cauzei, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia motivată este pronunțată la **06 iulie 2023**.

Președinte

Guzun Ion

Judecători

Talpă Boris

Eremciuc Ghenadie

Daguța Sergiu

Malanciuc Ion